

### สรุปผลการประชุม

การประชุมประจำปีของกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๑๔  
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๑๔  
ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

#### ภูมิหลังและผู้เข้าร่วมประชุม

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมประจำปีของกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๑๔ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ จากประเทศสมาชิกเข้าร่วม ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย และติมอร์ เลสเต โดยการประชุมในวันแรกเป็นการประชุมภายใต้หัวข้อการโยกย้ายถิ่นฐานและสิทธิมนุษยชน (Migration and Human Rights) การประชุมในวันที่ ๒ เป็นการประชุม ภายใต้ระเบียบวาระต่างๆ จำนวน ๓ หัวข้อ รวมทั้งการประชุมร่วมกับภาคประชาสังคม ส่วนในวันที่ ๓ เป็นการประชุมเฉพาะสมาชิก SEANF เกี่ยวกับการบริหารจัดการภายใน แผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ ๕ ปี ของ SEANF และการจัดตั้งสำนักงานเลขานุการถาวร รวมทั้งการรับรองแถลงการณ์ของ SEANF ว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนการส่งมอบตำแหน่งประธาน SEANF ให้แก่ กสม. ของไทย

สำหรับผู้แทน กสม. และสำนักงานฯ ประกอบด้วย

๑. นายวิส ดิงสมิตร  
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ  
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นางหรรษา บุญรัตน์  
ที่ปรึกษาสำนักงาน กสม.
๔. นายภูวดล วีระไพสัย  
ผู้อำนวยการสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
๕. นางสาวอณิภัทร สิทธิดำรงค์  
นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการ  
กลุ่มงานความร่วมมือสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ๒  
สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

#### สรุปสาระสำคัญของการประชุม

##### ๑. วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

##### ๑.๑ การโยกย้ายถิ่นฐานและสิทธิมนุษยชน (Migration and Human Rights)

ที่ประชุมรับทราบข้อมูลการดำเนินงานที่สำคัญเกี่ยวกับประเด็นการโยกย้ายถิ่นฐานและสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๖๐ และแผนดำเนินการในอนาคตจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและผู้แทนของประเทศสมาชิก SEANF ที่ได้นำเสนอต่อที่ประชุม ดังนี้

### ๑.๑.๑ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซีย (SUHAKAM)

- ปัจจุบันมีแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานประมาณ ๒ – ๓ แสนคนทำงานในประเทศมาเลเซีย โดยรัฐบาลได้เสนอให้แรงงานเหล่านี้ไปทำงานในพื้นที่ต่างจังหวัดที่อยู่ห่างไกล แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจากแรงงานต่างชาติยังคงประสงค์ที่จะอาศัยอยู่ในกรุงกัวลาลัมเปอร์

- รัฐบาลมาเลเซียยอมรับว่า คงไม่สามารถที่จะกักตัวแรงงานต่างด้าวไว้ในศูนย์กักที่หน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่อความสะดวกในการควบคุมตัวได้อีกต่อไป ขณะเดียวกันก็ได้เริ่มที่จะเล็งหาพื้นที่ขนาดใหญ่สำหรับการจัดตั้งค่ายผู้พลภัยสำหรับแรงงานเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลต่างๆในมาเลเซียไม่ต้องการจัดสรรพื้นที่ตามความต้องการของรัฐบาล เนื่องจากเกรงจะเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและการแพร่ขยายของเชื้อโรคดังเช่นที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนหน้านี้

- SUHAKAM ได้แสดงความเห็นว่าสหประชาชาติยังทำหน้าที่ไม่ได้เต็มที่ในการจัดการกับประเด็นโยกย้ายถิ่นฐาน โดยประเทศสมาชิกซึ่งส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากเรื่องนี้ ควรกดดันให้สหประชาชาติเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง ขณะเดียวกัน SUHAKAM กำลังรณรงค์เพื่อให้มีการจัดทำนโยบายระดับชาติหรือการปรับปรุงแก้ไขกรอบกฎหมายเพื่อเป็นทางเลือกแทนการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย (Refugee Convention) เนื่องจากคาดการณ์ว่าสถานการณ์ผู้พลภัยจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะชาวโรฮีนจา

### ๑.๑.๒ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเมียนมา (MNHR)

- ประเทศเมียนมาได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการบริหารจัดการแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานสำหรับช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานในเรื่องการคุ้มครองแรงงานผิดกฎหมายที่เข้าไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน การรวบรวมสถิติ และการคืนสู่สังคม เป็นต้น

- รัฐบาลเมียนมาได้ทำงานร่วมกับหน่วยงานของไทยเพื่ออำนวยความสะดวกในการออกเอกสารที่ถูกต้องสำหรับแรงงานชาวเมียนมา รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์พิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวจำนวน ๖ จุด ทั่วประเทศไทย เพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองแรงงานสัญชาติเมียนมาให้สามารถทำงานในประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม MNHR ได้แสดงความกังวลว่า จากการที่รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ เกรงว่าอาจเป็นช่องทางให้มีการจับกุมแรงงานบางส่วนที่เข้าประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งที่ผ่านมา MNHR ก็ได้เคยขอความร่วมมือ กสม.ให้ช่วยตรวจสอบในเรื่องนี้ และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก กสม.

- ขณะเดียวกัน MNHR ได้แสดงความเห็นห่วงแรงงานชาวเมียนมา ๒ ราย ที่ถูกศาลตัดสินประหารชีวิตกรณีฆาตกรรมนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ ๒ ราย ที่เกาะเต่า พร้อมกับหวังว่าแรงงานที่ถูกกล่าวหาทั้ง ๒ จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมโดยศาลไทย

### ๑.๑.๓ กสม.

- ประธาน กสม.ได้นำเสนอปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานในมิติของปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ทั้งในประเด็นบทบาทการแก้ไขปัญหของรัฐบาล และบทบาทการดำเนินการของ กสม. มีสาระสำคัญ ดังนี้

#### (๑) บทบาทของรัฐบาล

รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดยมีตัวอย่างการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

**ด้านการคุ้มครอง** - รัฐบาลได้มีการวางมาตรการหลายประการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ตลอดจนการตรากฎหมายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในปัจจุบัน การทำให้ความผิดดังกล่าวมีโทษทั้งทางวินัยและคดีอาญา มีการบังคับ

ใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ และการลักลอบขนแรงงาน โดยประธาน กสม.ได้ยกตัวอย่างคดีที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นนายทหารระดับสูงร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ขนาดใหญ่ ซึ่งศาลอาญาได้พิพากษาคัดสินลงโทษจำคุกเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ซึ่งคดีนี้มีที่มาจาก การพบหลุมศพมนุษย์กว่า ๓๐ หลุมในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ ที่อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ใกล้กับชายแดนไทย-มาเลเซีย การพิพากษาของศาลครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่สำคัญของรัฐบาลในการต่อสู้กับอาชญากรรมร้ายแรงของการค้ามนุษย์และการค้าทาสสมัยใหม่

#### ด้านการป้องกัน

๑) การคุ้มครองเหยื่อค้ามนุษย์ - รัฐบาลใช้หลัก victim-centered โดยมุ่งเน้นการคุ้มครองกลุ่มที่เปราะบาง มีการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเหยื่อค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรับปรุงด้านการฟื้นฟู การดูแล และสวัสดิการของเหยื่อค้ามนุษย์ มีการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการสืบสวนคดีหรือในชุมชนของตน รวมทั้งมีการพัฒนาแผนฟื้นฟูเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและป้องกันไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อซ้ำ นอกจากนี้ เหยื่อการค้ามนุษย์และพยานในคดีค้ามนุษย์ยังได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยขณะที่กำลังรอการพิจารณาในศาลได้

๒) การจัดการด้านแรงงานและแรงงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยรัฐบาลได้สร้างระบบการจัดการในการขจัดช่องโหว่ทางกฎหมายและกฎระเบียบสำหรับแรงงานข้ามชาติ รวมถึงการตราพระราชกฤษฎีกาการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อมีกฎหมายที่ผ่านมา ซึ่งเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายฉบับนี้ เพื่อป้องกันการจ้างงานและการนำเข้าแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย โดยมีการกำหนดบทลงโทษที่ร้ายแรงต่อนายจ้างและหน่วยงานจัดหางาน

#### (๒) บทบาทของ กสม.

ด้านการคุ้มครอง - ที่ผ่านมา กสม.ได้รับข้อร้องเรียนหลายเรื่องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อแรงงานข้ามชาติ บางกรณีพบว่า มีหลักฐานสนับสนุน ซึ่งรวมถึงการละเมิดสิทธิแรงงาน เช่น ชั่วโมงการทำงานที่มากเกินไป มีระบบความปลอดภัยในการทำงานที่ไม่ดี ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และการลดค่าแรง ซึ่ง กสม. ได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

ด้านการส่งเสริม - กสม.ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์หลายครั้ง ทั้งการจัดสัมมนาและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความตระหนักในประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนของ กสม.ทั่วประเทศ อีกทั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในการแก้ไขปัญหา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปลักษณะสำคัญและแนวทางแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้ ดังนี้

๑) การค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่ซับซ้อน มีหลายมิติ และถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ต้องมีความสอดคล้องกันทั้งในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหา

๒) แรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะที่ไม่ได้รับการคุ้มครองและเป็นแรงงานผิดกฎหมายมีความเสี่ยงมากที่สุดต่อการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์และการแสวงหาผลประโยชน์ ตลอดจนการถูกละเมิดใน

รูปแบบต่างๆ การป้องกันจึงเป็นวิธีการที่ดีกว่าการแก้ไข ต้องเพิ่มความพยายามในการป้องกันตั้งแต่ประเทศต้นทาง ประเทศที่เป็นทางผ่าน และประเทศปลายทาง โดยคำนึงถึงกลุ่มคนเปราะบางเป็นพิเศษ

๓) ภาคธุรกิจและเอกชนจะต้องไม่ใช้ความรุนแรงต่อแรงงาน มีจริยธรรมในการจ้างงาน มีระบบการป้องกัน และมีกลไกการเยียวยาสำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อ ผู้ประกอบการธุรกิจควรมีความสนใจในการประเมินการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน ภายใต้หลัก "ความรับผิดชอบที่จะเคารพ" ตามหลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ

๔) หลักการให้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง และแนวทางด้านสิทธิมนุษยชนในการจำแนกการให้ความช่วยเหลือ และการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ถือเป็นแนวทางสำคัญ การเยียวยาและการชดเชยที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อ การติดตามและประเมินผลที่สม่ำเสมอจะช่วยให้เห็นช่องว่างต่างๆ เกี่ยวกับการสร้างความปลอดภัย และการใช้สิทธิของผู้ตกเป็นเหยื่อ

๕) การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ให้กับประชาชน เป็นวิธีการที่ดีในการป้องกันกลุ่มคนเปราะบางจากการจ้างงานที่แอบแฝงการค้ามนุษย์

๖) การปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลและระบบการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการหาวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมในการป้องกัน การคุ้มครอง การลงโทษผู้กระทำความผิด และการเยียวยาผู้ตกเป็นเหยื่อ

ในส่วนของการดำเนินการต่อไป ประธาน กสม.กล่าวว่า ในปี ๒๕๖๑ กสม.จะยังคงติดตามสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศอย่างใกล้ชิดตลอดจนการติดตามการดำเนินการของรัฐบาล ภายใต้อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention Against Trafficking in Person, Especially Women and Children - ACTIP)

#### ๑.๑.๔ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของติมอร์ เลสเต (PDHJ)

- รัฐบาลติมอร์ เลสเต มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลเกาหลีใต้และออสเตรเลียในการดูแลแรงงานชาวติมอร์ที่เข้าไปทำงานใน ๒ ประเทศดังกล่าว นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้เคยเปิดให้มีการสอบสวนกรณีชาวโรฮิงจาจากประเทศเมียนมาที่เข้ามาในติมอร์เลสเต เมื่อปี ๒๕๕๓ ซึ่งตามกฎหมายของติมอร์ ผู้อพยพที่เข้ามาในประเทศจะต้องแสดงตัวเพื่อขอสถานะผู้พักพิงภายใน ๒๔ ชั่วโมง แต่ชาวโรฮิงจาเหล่านี้ได้เข้ามาในประเทศเกินกว่า ๒๔ ชั่วโมงก่อนที่จะมาแสดงตัว ทำให้เกิดวิกฤตการณ์โรฮิงจา ในการนี้ PDHJ จึงได้ทำการตรวจสอบ และพบว่ารัฐบาลของติมอร์เลสเตมิได้ละเมิดสิทธิของชาวโรฮิงจาดังกล่าว ซึ่งต่อมาถูกปฏิเสธให้สถานะที่พักพิงและถูกส่งตัวกลับประเทศเมียนมาต่อไป

- PDHJ ได้ทำงานร่วมกับ Komnas HAM อย่างใกล้ชิดในเรื่องเด็กที่ถูกลักพาตัวไปในช่วงสถานการณ์ความขัดแย้งกับอินโดนีเซีย ภายใต้กระบวนการ reunification process เนื่องจากเด็กเหล่านี้ต้องการที่จะกลับมายู่ร่วมกับครอบครัวในประเทศติมอร์ อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังติดอยู่ที่กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ (Citizenship Law) ซึ่งระบุว่าบุคคลใดที่มีได้อยู่ในประเทศติมอร์ระหว่างที่ถูกครอบครองโดยกองกำลังอินโดนีเซีย หรือช่วงระหว่างปี ๒๕๑๘ จนถึง ๒๕๔๒ บุคคลเหล่านี้ต้องดำเนินการขอสัญชาติติมอร์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

#### ๑.๑.๕ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซีย (Komnas HAM)

- Komnas HAM ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับ UNHCR ในเรื่องผู้แสวงหาที่พำนักและผู้อพยพซึ่งยังมีผลบังคับใช้จนถึงปี ๒๕๖๑ ในการนี้ Komnas HAM ได้ทำการตรวจสอบสภาพในท้องถิ่นของหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง รวมทั้งสอบสวนกรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานที่เหล่านี้ นอกจากนี้ ยังได้จัดการอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพให้แก่บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง



- ในประเด็นแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ รัฐสภาอินโดนีเซียได้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว ขณะนี้ Komnas HAM ได้ดำเนินการทั้งการติดตามตรวจสอบและวิจัยเพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้เสนอรายงานพิเศษของ UN ว่าด้วยแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

#### ๒.๑.๖ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ (CHRP)

- ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ส่งออกแรงงานไปทำงานในต่างประเทศถึง ๑๒ ล้านคน ในการนี้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองแรงงานเหล่านี้ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของโลก เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบและการคัดเลือกแรงงานอย่างผิดกฎหมาย กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ของฟิลิปปินส์มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมการกระทำผิดของบุคคลสัญชาติฟิลิปปินส์ที่อยู่ในต่างประเทศ โดยเมื่อบุคคลใดกระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ก็จะถูกส่งตัวกลับมารับโทษในประเทศ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้มีคณะกรรมการจากหลายหน่วยงานทำหน้าที่ในการคุ้มครองชาวฟิลิปปินส์ทุกคนทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งเพื่อบังคับใช้กฎหมาย คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยหน่วยงานราชการ สถาบันสิทธิฯ ของฟิลิปปินส์ และองค์กรภาคประชาสังคม

- CHRP ทำหน้าที่จัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ที่อยู่ในต่างประเทศ เพื่อให้สามารถติดตามบุคคลที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ และมาตรการที่จำเป็นในการให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ ขณะเดียวกัน CHRP ได้ทำการส่งเสริมให้สถานเอกอัครราชทูตในต่างประเทศมีความร่วมมือกับภาคประชาสังคมที่อยู่ในประเทศที่ตัวแทนทางคณะทูตของฟิลิปปินส์ตั้งอยู่

- นอกเหนือจากปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ที่ยังไม่สามารถขจัดให้หมดไปจากประเทศแล้ว ฟิลิปปินส์ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (internally displaced persons หรือ IDPs) โดยเฉพาะในเกาะมินดาเนา จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์ค้ามนุษย์เลวร้ายลงไปอีก เนื่องจากการเป็นง่ายที่ผู้พลัดถิ่นในประเทศจะถูกล่อลวงให้ไปทำงานต่างถิ่นโดยเฉพาะในกรุงมะนิลา และจะกลายเป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในที่สุด

- CHRP ได้แจ้งเพิ่มเติมว่า ภายในสิ้นปี ๒๕๖๐ สำนักงาน UNHCR ในประเทศฟิลิปปินส์จะปิดทำการเนื่องจากปัญหาขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งจะนำไปสู่ช่องว่างในการจัดการกับปัญหาทั้งในเรื่องของผู้อพยพ ผู้แสวงหาที่พักพิง ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และขบวนการค้ามนุษย์

#### ๑.๒ ฉันทามติของอาเซียนว่าด้วยแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน (ASEAN Consensus on Migrant Workers)

ผู้แทน CHRP ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ภายหลังจากที่สมาชิก SEANF ได้ให้ความเห็นชอบต่อร่างแถลงการณ์ร่วมในนามของ SEANF ต่อการจัดทำเอกสารฉันทามติอาเซียนว่าด้วยแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน (SEANF Statement on the ASEAN Consensus on the Protection of the Rights of Migrant Workers) แล้ว CHRP ได้ส่งแถลงการณ์ดังกล่าวไปยังที่ประชุม ASEAN Forum on Migrant Labours ซึ่งได้จัดประชุมระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ ที่กรุงมะนิลา พิจารณาร่วมกันในฐานะเป็นท่าทีของสถาบันสิทธิฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งได้ส่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์ สำนักงานเลขาธิการอาเซียน และผู้แทนฟิลิปปินส์ใน AICHR ทั้งนี้ คาดว่าที่ประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ ๓๑ ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐ ที่กรุงมะนิลาจะให้การรับรองเอกสารฉันทามติอาเซียนอย่างเป็นทางการ ซึ่งค่อนข้างเป็นที่น่าผิดหวัง เนื่องจากแต่เดิมหลายภาคส่วนต้องการให้เป็นตราสารของอาเซียนที่มีผลผูกพันทางกฎหมายเช่นเดียวกับอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรี

และเด็ก (ACTIP) อย่างไรก็ตาม แม้ฉันทามติของอาเซียนดังกล่าวจะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน แต่อย่างน้อยก็เป็นแนวทางของอาเซียนที่รัฐบาลประเทศสมาชิกจะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งสมาชิก SEANF จะติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลตามเอกสารดังกล่าวต่อไป

### ๑.๓ วาระการประชุมเรื่อง กระบวนการ Global Compact On Migration (GCM)

จากการที่ที่ประชุมระดับเจ้าหน้าที่ของ SEANF ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ประจำปี ๒๕๖๐ ได้มีการหารือเกี่ยวกับกระบวนการ Global Compact for Migration (GCM) มาอย่างต่อเนื่อง (สถานะล่าสุด กระบวนการดังกล่าวได้ดำเนินการในระยะที่ ๑ Consultation เสร็จเรียบร้อยแล้ว) ในการประชุมประจำปีของ SEANF ครั้งที่ ๑๔ CHRP ได้เชิญผู้แทนหน่วยงานต่างๆ มาร่วมแสดงความคิดเห็นและทำที่สำคัญของขั้นตอนกระบวนการ GCM ดังนี้

#### ๑.๓.๑ บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- Ms. Florence Simbiri - Jaoko ผู้แทนพิเศษของ GANHRI และ Ms. Katharina Rose ผู้แทนสำนักงานเลขานุการของ GANHRI ซึ่งอยู่ระหว่างการประชุมเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันสิทธิฯ ในภูมิภาคแอฟริกา ที่ประเทศบรุนดี ได้ให้ข้อมูลแก่ที่ประชุม SEANF ผ่านระบบ video conference เกี่ยวกับบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในกระบวนการ GCM ดังนี้

- GANHRI เข้าร่วมในการหารือหลายครั้งภายใต้กระบวนการ GCM โดยได้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในหลายๆ วาระการประชุม โดยเฉพาะการนำหลักการสิทธิมนุษยชนไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาด้วย อาทิ การไม่เลือกปฏิบัติ การส่งเสริมความเท่าเทียม รวมทั้งการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ กระบวนการ GCM ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนที่ครอบคลุมในเรื่องการโยกย้ายถิ่นฐาน และแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

- GANHRI ได้จัดตั้งคณะทำงานในเรื่องนี้ ซึ่งประกอบด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจากประเทศฟิลิปปินส์ โมร็อกโก เยอรมนี และเม็กซิโกเป็นผู้แทนในแต่ละภูมิภาค ซึ่งได้เข้าร่วมในทุกขั้นตอนของ GCM นอกจากนี้ GANHRI ยังเปิดโอกาสให้สถาบันสิทธิฯ ที่ไม่ใช่คณะทำงานสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้โดยการนำเสนอท่าทีและข้อคิดเห็น ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับสถาบันสิทธิฯ ที่จะได้ใช้ทรัพยากรตลอดจนประสบการณ์ที่มีในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกระบวนการดังกล่าว ซึ่งจะทำให้บทบาทของสถาบันสิทธิฯ เป็นที่ยอมรับและเป็นที่รู้จักมากขึ้น

#### ๑.๓.๒ บทบาทของภาคประชาสังคม

(๑) Ms. Shazeera Zawawi จากสมาคมป้องกันการทรมาน (Association for the Prevention of Torture - APT) ได้แสดงความคิดเห็นว่ากระบวนการ GCM เป็นหนทางหนึ่งที่จะสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานจากมุมมองด้านการป้องกันการทรมาน โดย APT ได้จัดทำ APT Position Paper ขึ้นเพื่อสนับสนุน GCM โดยเน้นสถานการณ์ความเสี่ยงของการถูกทรมานในห้องกักของหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง พร้อมนำเสนอประเด็นสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทรมานในการเข้าเมือง ๗ ประการ ดังนี้

๑) การโยกย้ายถิ่นฐานไม่ใช่อาชญากรรม การกักขังผู้โยกย้ายถิ่นฐานควรเป็นมาตรการสุดท้าย

๒) ต้องไม่มีการกักขังเด็กที่เป็นผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

๓) หากสุดท้ายแล้วผู้โยกย้ายถิ่นฐานถูกไล่ออกแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ควรกำหนดเงื่อนไขในการกักขังเสมือนว่าเป็นความผิดทางอาญา

๔) การคุ้มครองทางกฎหมายและกระบวนการดำเนินการต่างๆต้องประกันได้ว่าผู้โยกย้ายถิ่นฐานทุกคนจะไม่ถูกลิดรอนเสรีภาพ

๕) การบังคับส่งกลับ (ถิ่นที่อยู่เดิม) เป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกทรมานและการปฏิบัติอย่างโหดร้าย ซึ่งควรจะใช้เป็นมาตรการสุดท้าย

๖) บุคคลที่อยู่ในสถานะเปราะบางไม่ควรถูกกักขัง

๗) หน่วยงานอิสระควรมีการติดตามตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพของผู้โยกย้ายถิ่นฐานอย่างสม่ำเสมอ

(๒) Mr.James Gomez, ตำแหน่ง Regional Director Southeast Asia and Pacific Regional Office จากองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International- AI)

- ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐาน (migration) และโดยเฉพาะเรื่องผู้พลพ (refugee) เป็นปัญหาใหญ่ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก AI มุ่งเน้นการทำงานเพื่อแก้ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนของผู้พลพเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันทั้งในยุโรปและอเมริกา รวมถึงในภูมิภาคนี้มีผู้พลพเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ประเทศที่รับผู้พลพส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้ต่ำ และปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การผลักดันผู้พลพกลับถิ่นเดิม

- กรณีปัญหาของชาวโรฮีนจาล่าสุด ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ จนถึงขณะนี้ มีข้อมูลว่าชาวโรฮีนจาได้หลบหนีอันตรายจากเมียนมาเข้าสู่บังกลาเทศถึงกว่า ๖๐๐,๐๐๐ คน AI ได้จัดสัมมนาที่เมียนมาเพื่อสร้างความตระหนักในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ และได้มีโอกาสหารือกับผู้นำระดับสูงของเมียนมาพร้อมกับจัดทำเป็นรายงานเผยแพร่ โดย AI ได้เรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมาเร่งการโจมตีชาวโรฮีนจาและอนุญาตให้เข้าถึงการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานด้านมนุษยธรรมอย่างเต็มที่ และให้เมียนมามีการเตรียมพร้อมกรณีที่ชาวโรฮีนจากลับมาเมียนมาอย่างสมัครใจ และขอให้เคารพหลักการไม่ส่งกลับหรือผลักดันไปสู่อันตราย เป็นต้น ปัญหาเรื่องชาวโรฮีนจาเป็นปัญหาข้ามพรมแดน ซึ่งมีประเทศที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

- การโยกย้ายถิ่นฐานทำให้เกิดปัญหาสืบเนื่องตามมาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาผู้พลพ การค้ามนุษย์ การผลักดันกลับ การถูกกัก การไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ในส่วนของรัฐเองก็ขาดความร่วมมือระหว่างกันในการรับผิดชอบกับปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การที่รัฐต่างๆ มีกรอบกฎหมายที่ไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองบุคคลดังกล่าว ยิ่งทำให้ปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ในฐานะที่สถาบันสิทธิฯมีอำนาจหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนต่างๆ AI จึงมีข้อเสนอแนะต่อสถาบันสิทธิฯ ดังนี้

๑) การตรวจเยี่ยมสถานที่กักที่มีผู้พลพอยู่

๒) การตรวจสอบรายงานเกี่ยวกับการส่งกลับอย่างจริงจัง

๓) ศึกษานโยบายทางเลือกในการส่งเสริมสิทธิของผู้พลพ และจัดทำ

ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล

๔) กระตุ้นให้รัฐบาลต่างๆ ให้ความสนใจกับมาตรการที่ทางการเมียนมาปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจาและสนับสนุนข้อริเริ่มระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันทั้งประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง

๕) กระตุ้นให้รัฐบาลต่างๆ ไม่สนับสนุนกระบวนการการผลักดันกลับประเทศที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของความสมัครใจและความปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้พลพ

### การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

- ประธาน SUHAKAM ได้ตั้งข้อสังเกตในประเด็นว่าด้วยความสมดุลระหว่างอำนาจอธิปไตยของรัฐกับสิทธิที่รัฐจะพึงให้กับบุคคลที่ไม่มีสัญชาติของประเทศนั้นเช่นผู้โยกย้ายถิ่นฐานและผู้อพยพซึ่งผู้แทน AI ตอบว่ารัฐบาลจำเป็นต้องป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดโดยเฉพาะประเด็นที่มีลักษณะข้ามพรมแดนซึ่งจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างรัฐบาลต่างๆอย่างจริงจัง ในขณะที่ผู้แทน APT ได้ให้ข้อมูลว่าในระหว่างช่วงการประชุมปรึกษาหารือภายใต้กระบวนการ GCM ที่นครเจนีวา ที่ประชุมยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ในเรื่องการสร้างความสมดุลระหว่างประเด็นเรื่องความมั่นคงของชาติกับปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐาน เนื่องจากผู้แทนหลายประเทศได้ให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิของพลเมืองของตนก่อนที่จะให้แก่ผู้ย้ายถิ่น ขณะเดียวกัน APT ได้ขอให้สถาบันสิทธิฯ ดำเนินการตรวจสอบสถานที่คุมขังอย่างสม่ำเสมอและในลักษณะเชิงรุกก่อนที่การละเมิดจะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานของรัฐ

- ประธาน MNHRC ได้ให้ข้อมูลว่า ในประเทศเมียนมาไม่มีการใช้คำว่าโรฮิงจาเรียกผู้ที่มีเชื้อสายเบงกาลี พร้อมกับได้แจ้งรายงานของ AI ที่ว่ามีการเข่นฆ่าและเผาทำลายบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยของบุคคลเหล่านี้โดยกองทหารเมียนมา เนื่องจากภาพและเรื่องราวที่ออกเผยแพร่สู่สายตาของชาวต่างประเทศกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในประเทศเมียนมาอาจไม่ตรงกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่า AI ได้รับข้อมูลและหลักฐานจากแหล่งใด

## ๒. วันพฤหัสบดีที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

### ๒.๑ บทบาทของ AICHR กับสิทธิคนพิการ (AICHR and the rights of peoples with disabilities)

ดร. เสรี นนทสูตร ผู้แทนไทยในคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR) ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงบทบาทและการดำเนินการของ AICHR ในเรื่องสิทธิของคนพิการในภูมิภาคอาเซียน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) เป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับที่ ๓ ซึ่งอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศได้เข้าเป็นภาคี อย่างไรก็ตาม ยังคงมีอุปสรรคอีกหลายด้านในการผลักดันให้ประเด็นเรื่องคนพิการรวมเข้าอยู่ในการดำเนินการของอาเซียนในทุกมิติ สาเหตุสำคัญ ได้แก่ ลักษณะการทำงานแบบแยกส่วนของกลไกต่างๆ ในอาเซียน รวมทั้งของหน่วยงานรัฐบาลในประเทศสมาชิก การขาดข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ รูปแบบของการส่งเสริมและการคุ้มครองที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การที่สื่อมวลชนมักจะเผยแพร่ข่าวสารหรือเรื่องราวด้านคนพิการในเชิงลบ ทำให้เกิดการตีตราคนพิการในลักษณะที่เป็นการสร้างภาระให้กับสังคม หรือการนำภาพลักษณ์ของคนพิการเผยแพร่ในลักษณะล้อเลียน พร้อมนี้ ผู้แทน AICHR ของไทยยังได้กล่าวเสริมว่า สิทธิของคนพิการนั้นมีความเกี่ยวข้องทั้งทางด้านสิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒) AICHR ได้จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ (Task Force) ขึ้นมา ๑ ชุด เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาค (Regional Action Plan – RAP) ว่าด้วยสิทธิคนพิการในประชาคมอาเซียน มีการจัดการประชุมหารือกับผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ รวมทั้งภาคส่วนต่างๆ ของอาเซียน (ASEAN sectoral bodies) ทั้งนี้ การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสิทธิของคนพิการจะต้องยึดแนวทาง human rights – based approach และการหารือในเรื่องดังกล่าวจะต้องเริ่มจากจุดเล็กที่สุดในสังคม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว



### การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

- ผู้แทน กสม. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคนพิการ โดยได้ยกกรณี กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนจากคนพิการ ๒ เรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะ (access to public transportation) โดยเรื่องแรก เป็นกรณีที่ผู้ร้องได้ถูกปฏิเสธการเดินทางกับสายการบินต้นทุนต่ำ รายหนึ่ง โดย กสม.ได้เชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสายการบินดังกล่าวมาให้ข้อมูลและหารือในรายละเอียด แล้ว ซึ่ง กสม.จะจัดทำข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ประกอบการ เพื่อให้แน่ใจว่าคนพิการ จะสามารถใช้บริการขนส่งสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกัน และเรื่องที่สอง เป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่ได้รับความสะดวก ในการใช้บริการรถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS) เนื่องจากไม่มีลิฟต์บริการสำหรับคนพิการทุกสถานี แม้ว่าก่อนหน้านี้เมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๕๘ ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาสั่งให้กรุงเทพมหานครและบีทีเอสติดตั้งลิฟต์สำหรับคนพิการ ในทุกสถานีแล้วก็ตาม แต่การดำเนินการตามคำสั่งศาลมีความล่าช้าและยังไม่ครบถ้วน ในกรณีนี้ กลุ่มผู้แทนคน พิการจึงได้หารือกับ กสม.ถึงความเป็นไปได้ที่จะนำกรณีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการรับเรื่องร้องเรียน (communication procedure) ตามพิธีสารเลือกรับ (Optional Protocol) ภายใต้อนุสัญญา CRPD

### **๒.๒ สิทธิมนุษยชนและอินเทอร์เน็ต (Human Rights and the Internet)**

- Mr. Al Alegre จากมูลนิธิสื่อทางเลือก (Foundation for Media Alternative - FMA) ร่วมกับสมาคมสื่อมวลชนแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAPA) และสมาคมระหว่างประเทศว่า ด้วยความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร (APC) ได้นำเสนอภาพรวมของกรอบแนวคิดด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต โดยได้กล่าวว่า ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทใน ชีวิตประจำวันของคนในยุคนี้เป็นอย่างมาก จากสถิติข้อมูลในเดือนมกราคม ๒๕๖๐ พบว่าประชากรของ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย ใช้เวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตสูงสุดในเอเชีย ดังนั้น ประเด็นสิทธิ มนุษยชนของการใช้อินเทอร์เน็ตจึงถือเป็นเรื่องท้าทายในปัจจุบัน และนับวันจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นเรื่อยๆ

- สิทธิทางอินเทอร์เน็ต (Rights to the internet) ประกอบด้วยการเข้าถึงและรวมถึง ความสามารถในการมีอินเทอร์เน็ต ส่วนสิทธิในการใช้อินเทอร์เน็ต (Rights on the internet) ประกอบด้วย เสรีภาพของข้อมูลหรือการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเข้าร่วมสมาคมหรือการชุมนุม สิทธิในความเป็นส่วนตัว และสิทธิเกี่ยวกับเพศ ตัวอย่างการละเมิดสิทธิในการใช้อินเทอร์เน็ตในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ที่อินโดนีเซียมีการฟ้องหมิ่นประมาทแก่บุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของสมาชิกนิตិบัญญัติ ซึ่งถือเป็นการ จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น บางส่วนของจังหวัดอีเรียนจายา (ปาปัวตะวันตก) บางเว็บไซต์ถูก รัฐบาลจำกัดการเข้าถึงข้อมูล ที่เมียนมา มีกรณีที่รัฐบาลปิดเว็บไซต์และจำกัดการใช้เฟซบุ๊ก ซึ่งภาคประชา สังคมกำลังตื่นตัวในการหาวิธีการเข้าไปมีบทบาทในการวิจารณ์รัฐบาลในเชิงนโยบาย ที่ฟิลิปปินส์ พบกรณีที่ ผู้หญิงถูกล่วงละเมิดทางเพศเป็นจำนวนมาก และการลักพาเด็ก โดยการติดต่อผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนคดีละเมิดในการส่งข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนไทย จะพบกรณีการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ การล่วงละเมิดทางเพศอันเกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และยังพบว่ากฎหมายไทยหลายฉบับไม่สอดคล้อง ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เป็นต้น

- นาย Alegre กล่าวว่า สถาบันสิทธิฯ มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการละเมิดสิทธิอันเกี่ยวเนื่องจากการใช้อินเตอร์เน็ต พร้อมกับมีข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ อาทิ ด้านการส่งเสริมโดยการสร้างจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการใช้/หรือการมีสิทธิทางอินเทอร์เน็ต (internet rights) โดยวิธีการสัมมนาให้ความรู้ หรือการณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ เป็นต้น ส่วนด้านการคุ้มครอง เช่น บทบาทในการสอบสวน/พิจารณาเรื่องร้องเรียน การติดตาม/ตรวจสอบกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ขัดขวางการใช้สิทธิทางอินเทอร์เน็ต การจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการคุ้มครองสิทธิทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

### ๒.๓ การต่อต้านการทรมาน (Prevention of torture)

- Ms. Shazeera Zawawi จากสมาคมป้องกันการทรมาน (APT) เน้นย้ำความสำคัญของกลไกการตรวจสอบ (monitoring mechanism) ที่จำเป็นต้องเป็นอิสระ มีคุณภาพ และมีงบประมาณ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการถูกตอบโต้หรือการถูกคว่ำบาตร สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องทำหน้าที่เป็นกลไก check – and – balance สำหรับการป้องกันการทรมาน และการทำหน้าที่กลไกตรวจสอบอย่างเป็นอิสระนี้จะสามารถสร้างผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในสถานที่คุมขังต่างๆ

- ที่ผ่านมา APT ได้ดำเนินการเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถาบันสิทธิฯ ในประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT การทำหน้าที่ของ National Prevention Mechanism (NPM) ตลอดจนการพัฒนาความรู้และศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานเพื่อเตรียมความพร้อมในเรื่องการตรวจเยี่ยมในลักษณะที่ไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม สิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับสถาบันสิทธิฯ ได้แก่ การประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีกับรัฐบาลและหน่วยงานราชทัณฑ์ ตลอดจนหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานที่กักต่างๆ เพื่อช่วยให้การตรวจเยี่ยมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

### การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

- SUHAKAM กล่าวถึงกรณีของมาเลเซียว่า การป้องกันการทรมานจะมีส่วนเชื่อมโยงกับหลักศาสนา การจะยกเลิกการทรมานจึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างลำบากในทางปฏิบัติ ดังนั้น UN และ APT ควรคำนึงถึงลักษณะพิเศษในเรื่องนี้ด้วย มิใช่คำนึงถึงแนวปฏิบัติโดยทั่วไปแต่เพียงอย่างเดียว

- CHRP กล่าวถึงหน้าที่ในการจัดตั้ง NPM ภายหลังการให้สัตยาบันพิธีสาร OPCAT ซึ่งขณะนี้ CHRP ได้มอบหมายให้ฝ่ายที่ทำหน้าที่ตรวจเยี่ยมเรือนจำและสถานที่กักต่างๆของ CHRP ทำหน้าที่นี้ไปพลางก่อน พร้อมกับอยู่ระหว่างการหารือกับสภาองค์กรเพื่อให้เร่งผ่านกฎหมายจัดตั้งกลไก NPM ภายใต้อพคัต โดยเร็ว ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้แทน APT ได้ให้ความเห็นว่า การจัดตั้งกลไก NPM ควรเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อกลไกดังกล่าวมีสถานะอย่างถูกต้อง เพื่อสร้างการยอมรับโดยเฉพาะการมีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล

- ผู้แทน กสม. ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญา CAT แล้ว ขณะเดียวกันรัฐบาลได้แสดงท่าทีที่จะพิจารณาการเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. ขณะเดียวกัน กสม. ก็ได้รับการทบทวนจากกระทรวงยุติธรรมให้ทำหน้าที่เป็นกลไก NPM เพื่อตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังต่างๆ ทั่วประเทศในเชิงป้องกัน ซึ่ง กสม. ชุดที่ ๒ ก็ได้ เห็นชอบต่อข้อเสนอของกระทรวงยุติธรรม และ กสม. ชุดปัจจุบันก็ได้ยืนยันในท่าทีเดิมอย่างชัดเจนและแสดงความพร้อมที่จะเป็นกลไก NPM โดยพิจารณาจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังมาเป็นเวลาหลายปี

- อย่างไรก็ตาม ขณะนี้การพิจารณาเข้าเป็นภาคี OPCAT ของไทย รวมทั้งข้อเสนอในการจัดตั้งกลไก NPM จำเป็นต้องล่าช้าออกไป เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมมีแผนที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวต่อรัฐบาล ซึ่งคาดว่าจะอยู่ในช่วงปลายปี ๒๕๖๑ หรือ ๒๕๖๒ ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป

#### **๒.๔ การหารือร่วมกันระหว่าง SEANF กับผู้แทนภาคประชาสังคมในอาเซียน (ASEAN Civil Society Conference และ Asia Peoples' Forum (ACSC/ APF)**

ประธาน CHRP แจ้งว่าในช่วงการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ ๓๑ ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐ ที่กรุงมะนิลา จะมีการประชุมเครือข่าย NGOs และภาคประชาสังคมในภูมิภาคอาเซียน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะไปยังผู้นำรัฐบาลอาเซียนโดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับภาคประชาสังคม CHRP ในฐานะประธาน SEANF และมีความสัมพันธ์ตลอดจนความร่วมมือกับหน่วยงานภาคประชาสังคมทั้งในฟิลิปปินส์และภูมิภาคอาเซียนจึงได้เชิญผู้แทนเครือข่ายเหล่านี้มาหารือกับสมาชิก SEANF เพื่อหาแนวทางการร่วมมือระหว่าง ๒ ฝ่ายต่อไป โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑) ภาคประชาสังคมและอาเซียนควรหาจุดยืนและประสานความร่วมมือกันในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างตระหนักรู้ให้ภาคธุรกิจดำเนินกิจการโดยรับผิดชอบต่อสังคมและไม่กระทบกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิแรงงาน และการเข้าถึงความยุติธรรม ตลอดจนการที่ประชาชนจะไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในทั่วทั้งภูมิภาค

๒) ขณะนี้สถานการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรงไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศฟิลิปปินส์ แต่เกิดขึ้นในหลายประเทศ โดยเฉพาะความท้าทายที่ภาคประชาสังคมต้องเผชิญ คือ การที่พื้นที่การทำงานในการผลักดันให้รัฐบาลเคารพพันธกรณีในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนต้องถูกจำกัดให้แคบลง โดยเฉพาะการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค ในกรณีนี้ จึงขอทราบว่าสถาบันสิทธิฯ ในภูมิภาคจะมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างไร ตลอดจนแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันสิทธิฯ กับภาคประชาสังคม

๓) ผู้แทน Forum - Asia ได้กล่าวถึงพื้นที่การทำงานของภาคประชาสังคมในประเทศที่รัฐบาลมีอำนาจในลักษณะเผด็จการ (Authoritarian Governments) พร้อมกับยกตัวอย่างของสถานการณ์ในประเทศไทยที่ประชาชนซึ่งมีแนวคิดหรือความเห็นต่างจากนโยบายของรัฐบาลต้องถูกตัดสิทธิอย่างรุนแรง ในขณะที่ผู้แทนภาคประชาสังคมในกัมพูชาต้องเผชิญกับการตอบโต้ด้วยวิธีการต่างๆ จากฝ่ายบริหาร เช่นเดียวกับในประเทศเวียดนามการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เห็นได้ชัดในประเทศเหล่านี้คือ การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและมีการชุมนุม

๔) ผู้แทนอาเซียน Indigenous Peoples Pact (AIPP) กล่าวแสดงความประสงค์ที่จะเห็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง AICHR กับ SEANF ในประเด็นที่ชนพื้นเมืองในทุกภูมิภาคกำลังประสบอยู่

๕) ผู้แทนเครือข่าย NGO ที่ทำงานเกี่ยวกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย (ANNI) ได้กล่าวถึงการทำงานของ ANNI ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถาบันสิทธิฯ ที่มีความสอดคล้องกับหลักการปารีส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันสิทธิฯ ในภูมิภาค

#### การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

- ประธาน MNHRC ได้กล่าวถึงการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันสิทธิฯ ของเมียนมา กับองค์กร Progressive Voice หรือในชื่อเดิม Burma Partnership ซึ่งทำหน้าที่จัดทำรายงาน ANNI ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ MNHRC ว่า ตนรู้สึกผิดหวังที่รายงานของ ANNI มักไม่ได้สะท้อนข้อมูลตามที่ MNHRC ได้จัดส่งให้

- ผู้แทน กสม. กล่าวว่า กสม. และ ANNI ควรที่จะทำงานร่วมกันได้ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเนื่องจากทั้งสองฝ่ายมีเป้าหมายที่ตรงกัน ที่ผ่านมา กสม. ก็ได้จัดส่งข้อมูลให้ผู้แทน ANNI ตามที่ขอ แต่ไม่เคยได้เห็นร่างรายงานก่อนถูกพิมพ์เผยแพร่ จึงไม่มีโอกาสได้ทักท้วงในข้อมูลบางส่วนที่มีความคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ส่วนข้อมูลหรือข้อเสนอแนะในส่วนที่เป็นการสร้างสรรค์ กสม. ก็ยินดีที่จะรับฟังและนำไปปรับปรุงการทำงาน แต่ข้อมูลหรือข้อคิดเห็นบางอย่างก็ไม่ตรงกับความเป็นจริงซึ่ง กสม. ไม่มีโอกาสได้ชี้แจงเป็นการล่วงหน้าซึ่งอาจทำให้สังคมมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อการทำงานของ กสม. ทั้งนี้ การที่ กสม. ขอตรวจร่างรายงานของ ANNI ก่อนการพิมพ์เผยแพร่ มิได้มีวัตถุประสงค์จะปกปิดข้อเท็จจริงหรือสร้างภาพให้กับตัวเอง แต่เพื่อความเป็นธรรมและการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายงานของ ANNI

- นาย Rafendi Djamin จาก APT กล่าวว่าการมี face-to-face dialogue ระหว่าง SEANF กับผู้แทนภาคประชาสังคมของอาเซียนในครั้งนี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีโดยเฉพาะทั้ง ๒ ฝ่ายล้วนมีเป้าหมายเดียวกันในการตรวจสอบพันธกรณีของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในส่วนของรายงาน ANNI ในส่วนตัวแล้วมีความเห็นว่า การจัดส่งรายงานของ ANNI ให้สถาบันสิทธิฯ ได้เห็นและพิจารณาก่อนการเผยแพร่เป็นสิ่งที่ดีเพราะจะเป็นโอกาสในการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน

### ๓. วันศุกร์ที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

#### ๓.๑ การนำเสนอกิจกรรม ผลงาน ข้อเสนอแนะผลการดำเนินการในปี ๒๕๖๐ ของสมาชิก SEANF

ที่ประชุมรับทราบความคืบหน้าการดำเนินการต่างๆ ที่สำคัญของประเทศสมาชิกภายหลังจากการประชุม TWG ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๖ - ๙ กันยายน ๒๕๖๐ ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ดังนี้

ประธาน กสม. ได้สรุปผลงานให้ที่ประชุมรับทราบ ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) ประเด็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ... ๒) เรื่องการจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทั้งระบบ และ ๓) เรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้



๑) ประเด็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ...

ประธาน กสม.ได้นำเสนอให้ที่ประชุมทราบในประเด็นที่เห็นว่าเป็นผลกระทบต่อ กสม. ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใน ๓ มาตรา ได้แก่

(๑) ประเด็นตามมาตรา ๖๐ ที่กำหนดให้ประธาน กสม. และ กสม. ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับพ้นจากตำแหน่งนับจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่ง กสม. มีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมทางกฎหมาย อันเป็นสาระที่สำคัญยิ่งของหลักนิติธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักความเป็นอิสระของผู้ใช้อำนาจในทางยุติธรรม ความไม่มีผลย้อนหลังที่เป็นโทษทางกฎหมาย กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป เป็นต้น

(๒) ประเด็นตามมาตรา ๒๖ (๔) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม ซึ่ง กสม. มีความเห็นเห็นว่าหน้าที่ดังกล่าวควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาล โดยกระทรวงการต่างประเทศ ไม่ใช่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นสถาบันที่เป็นอิสระตามหลักการปารีส

(๓) ประเด็นตามมาตรา ๒๖ (๕) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศประจำปีให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่สิ้นปีปฏิทิน ในกรณีที่คณะกรรมการจัดทำรายงานดังกล่าวไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาจะขยายเวลาออกไปอีกไม่เกิน ๑๘๐ วัน ก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้รัฐสภาทราบ ในกรณีที่ยังไม่สามารถเสนอรายงานดังกล่าวต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีได้ภายในกำหนดเวลาที่ขยายโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ถือเป็นการจำกัดความเป็นอิสระของ กสม. เนื่องจากมีผลทำให้ กสม. มีผลพ้นจากตำแหน่งได้ในทันทีโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการถอดถอน

๒) เรื่องการจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทั้งระบบ

ประธาน กสม. ได้นำเสนอให้ที่ประชุมทราบว่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ กสม. ได้รับข้อร้องเรียนจำนวนมากจากประชาชน ที่อ้างว่าได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงอันเป็นผลมาจากการบังคับขับไล่จากที่ดิน มีการจับกุมโดยพลการและถูกตั้งข้อหา สำหรับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติและ / หรือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประชาชนที่ได้รับผลกระทบอ้างว่าตนอาศัยอยู่บนที่ดินที่มีปัญหาก่อนที่จะมีการประกาศพื้นที่อนุรักษ์โดยเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ในช่วงปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ยังมีประชาชนที่ร้องเรียนมายัง กสม. เนื่องจากได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าของ สนช.อีกด้วย หลังจากที กสม. ได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทั้งระบบซึ่ง กสม. เชื่อว่าจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืน

๓) เรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

ประธาน กสม. นำเสนอให้ที่ประชุมทราบว่า ภายหลังการจัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่หลักการชี้แนะของสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ขณะนี้ กสม. กำลังดำเนินต่อเนื่องโดยการจัดทำโครงการนำร่องการประเมินผลด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประกอบการโรงแรมในท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตที่แสดงความสนใจและเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยมีนักวิจัยที่จะเป็นผู้พัฒนาเครื่องมือในการที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการโรงแรมสามารถระบุความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนหรือผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดย กสม. มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะและให้

ความช่วยเหลือ ซึ่งหากโครงการประสบความสำเร็จ กสม.หวังว่าสมาคมโรงแรมในท้องถิ่นจะพิจารณาการส่งเสริมการปฏิบัติให้แก่ผู้ประกอบการโรงแรมอื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ตต่อไป

๔) ผู้แทน กสม.ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องการจัดตั้งศูนย์ศึกษาและประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึง กสม.ได้สะดวกขึ้น ศูนย์ดังกล่าวมีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน เสริมสร้างความรู้ และให้ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งขณะนี้ได้มีการจัดตั้งไปแล้ว ๕ แห่ง ในทุกภูมิภาคของประเทศ

สำหรับการดำเนินการที่สำคัญของสมาชิก SEANF ประเทศอื่น มีดังนี้

#### ๑) Komnas HAM

- จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พร้อมกับได้เสนอให้กระทรวงการต่างประเทศและรัฐบาลอินโดนีเซียพิจารณาต่อไป
- จัดทำบันทึกความเข้าใจกับรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อรณรงค์ให้หน่วยงานเหล่านี้ปรับปรุงกฎระเบียบภายในให้สอดคล้องกับหลักการว่าด้วย Human Rights Cities
- ดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่รัฐบาลในเรื่องสิทธิของผู้พลพหุและผู้แสวงหาที่พักพิง

#### ๒) SUHAKAM

- ขณะนี้ กรณีการถูกบังคับให้สูญหายโดยเฉพาะศาสนิกชนแคทอลิกกำลังเป็นปัญหาที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาล ซึ่ง SUHAKAM จะดำเนินการตรวจสอบต่อไป
- SUHAKAM ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการเสียชีวิตในระหว่างการถูกควบคุมตัวในห้องกักขังของตำรวจซึ่งมีตัวเลขที่สูง พร้อมกับมีข้อเสนอว่าตำรวจมิได้ให้ความสำคัญที่จะปฏิบัติตาม Standard Operating Procedures (SOPs)
- SUHAKAM ได้มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลเกี่ยวกับสภาพของค่ายกักกันและที่คุมขังอื่นในประเทศมาเลเซียว่าอยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะการกักขังประชาชนจากรัฐยะไข่ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ใช่ว่าจะถูกรังแกและไม่ควรถูกควบคุมอยู่ในค่ายกักกัน

#### ๓) MNHRC

- MNHRC ได้ดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารทั่วประเทศ ให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง

#### ๔) CHRP

- จัดตั้ง task force เพื่อตรวจสอบกรณีการวิสามัญฆาตกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล โดยดำเนินการทั้งคดีรายบุคคลและการตรวจสอบเชิงระบบ ขณะเดียวกันก็ได้ขยายการให้บริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และการคุ้มครองพยาน โดยร่วมมือกับภาคประชาสังคมที่มีความสามารถในการให้ที่พักพิงที่ปลอดภัย
- จัดทำการไต่สวนสาธารณะในประเด็นเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ ชนพื้นเมืองและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจเหมืองแร่
- จัดการรณรงค์เพื่อยุติข้อริเริ่มของรัฐบาลในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้นาโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้อีก

#### ๕) PDHJ

- จัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่าง PDHJ กระทรวงกลาโหม ภาคประชาสังคม และผู้แทน UN เพื่อจัดทำคู่มือการอบรมด้านสิทธิมนุษยชนให้กับบุคลากรของกองทัพบก
- ติดตามการดำเนินการร่วมกันระหว่าง PDHJ และ Komnas HAM ในการนำเด็กที่ถูกพรากจากครอบครัวในช่วงสงครามกลางเมืองในติมอร์ เลสเต้ให้กลับคืนสู่สังคม

### ๓.๒ การจัดตั้งสำนักงานเลขานุการถาวรของ SEANF

ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไข Rules of Procedure (RoP) ในประเด็นต่างๆ ต่อเนื่องจากการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ และได้มีการรับรองอย่างเป็นทางการแล้ว เพื่อให้ Komnass HAM ได้ใช้เอกสารดังกล่าวประกอบการขอจัดตั้งสำนักงานฯ จากรัฐบาลอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ที่ประชุมได้เห็นชอบให้มีการจัดเก็บค่าบำรุงสมาชิกของ SEANF ในอัตราปีละ ๓,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐต่อสถาบัน สิทธิฯ และอาจมีการปรับลดจำนวนลงในปีถัดไป อย่างไรก็ตาม ในประเด็นเรื่องการจัดเก็บค่าบำรุงสมาชิกนี้ ที่ประชุมยังไม่มีข้อสรุปในรายละเอียด ซึ่งจำเป็นต้องหารือเพื่อความชัดเจนในการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ครั้งต่อไป

### ๓.๓ การจัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ของ SEANF ประจำปี

- ที่ประชุมได้รับรองกรอบการทำงานในภาพรวมของแผนปฏิบัติการฯ ส่วนในรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมและช่วงเวลาดำเนินการ ที่ประชุมเห็นชอบให้ กสม.ในฐานะประธาน SEANF ในปีถัดไป บรรจุเรื่องดังกล่าวในการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ที่ กสม.จะเป็นเจ้าภาพต่อไป

- ประธาน CHRP ได้แจ้งที่ประชุมว่าในปี ๒๕๖๑ สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ ๗๐ ปี ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) ตลอดทั้งปี ซึ่งตนเห็นว่า SEANF อาจมีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ เช่น การจัด Regional Forum ในข้อที่เกี่ยวข้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยขอให้ กสม. พิจารณาจัดกิจกรรมในช่วงปลายปีก่อนที่ PHDJ จะรับหน้าที่เป็นประธาน SEANF เนื่องจากข้อดีประการหนึ่งคือ OHCHR ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีที่ตั้งที่กรุงเทพฯ ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้แทน กสม.ชี้แจงว่าไม่ขัดข้อง และจะหารือถึงความเป็นไปได้กับ OHCHR ที่จะจัดกิจกรรมร่วมกันต่อไป

### ๓.๔ ปฏิญญา SEANF ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (SEANF Declaration on the promotion and protection of the rights of migrants and members of their families)

- ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขในสาระสำคัญของร่างปฏิญญา SEANF ซึ่ง CHRP เป็นผู้ร่างโดย กสม. ได้มีบทบาทนำในการเสนอข้อแก้ไขประเด็นต่างๆ ท้ายที่สุด ที่ประชุมได้รับรองปฏิญญา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

#### ๑) สิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว

- เน้นย้ำให้กฎหมายภายในของประเทศเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐานและแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานควรสอดคล้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิแรงงาน

#### ๒) สิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐานและครอบครัวในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ

- ผู้โยกย้ายถิ่นฐานและครอบครัวที่ไม่มีเอกสารและที่อยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ ควรได้รับการเคารพและคุ้มครองในฐานะมนุษย์ที่มีสิทธิขั้นพื้นฐาน และหากเป็นไปได้ บุคคลเหล่านี้ รวมทั้งครอบครัวที่อาศัยอยู่ในประเทศผู้รับมาเป็นเวลานานควรได้รับการเว้นโทษ และเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง

#### ๓) สิทธิของผู้อพยพ ผู้แสวงหาที่พักพิง และคนไร้สัญชาติ

- การเคารพในหลักการไม่ผลักดันกลับไปเผชิญอันตราย (non-refoulement) ตามอนุสัญญาว่าสถานะด้วยผู้ลี้ภัย พ.ศ. ๒๕๔๓

- เรียกร้องให้รัฐมีบทบาทนิติทางกฎหมายหรือเสริมสร้างกรอบกฎหมายที่ให้การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิในชีวิตและเสรีภาพของผู้อพยพ ผู้แสวงหาที่พำนัก และคนไร้สัญชาติ

๔) สิทธิของเด็กในบริบทของการโยกย้ายถิ่นฐาน

- เรียกร้องให้รัฐคุ้มครองผลประโยชน์สูงสุดของเด็กสอดคล้องตามหลักการทั่วไปของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. ๒๕๓๒

๕) ผู้ถูกค้ามนุษย์

- ผู้ถูกค้ามนุษย์ควรสามารถเข้าถึงกลไกการร้องทุกข์ ความยุติธรรม การชดเชยการฟื้นฟู และการคืนสู่สังคม ได้อย่างเท่าเทียมกันและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับการคุ้มครองและสวัสดิการในช่วงระหว่างกระบวนการพิจารณาทางปกครองและกฎหมาย

๖) ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

- สนับสนุนให้รัฐบาลประเทศต่างๆ สร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการพลัดถิ่นภายในประเทศโดยเฉพาะการมีระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ที่จะช่วยลดหรือป้องกันการพลัดถิ่น

๗) กระบวนการ Global Compact for Migration (GCM)

- สนับสนุนให้รัฐบาล ภาคประชาสังคม และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการ GCM และให้มีการนำหลักการทางด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการ

- เรียกร้องให้รัฐต่างๆ สร้างหลักประกันในความเป็นอิสระอย่างเต็มที่ และสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อเป็นการยอมรับและสนับสนุนในบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการทำหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐานและครอบครัว

- กระบวนการ GCM ควรคำนึงถึงบทบาทสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการติดตามการดำเนินการตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในระดับชาติ และควรรวมสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นกลไกความรับผิดชอบหนึ่งในของกระบวนการ GCM

ดังรายละเอียดปรากฏตามปฏิญญา ที่แนบ (เอกสารแนบ ๒)

โดยสรุป SEANF เน้นย้ำว่าประเด็นการโยกย้ายถิ่นฐานและสิทธิมนุษยชนจะยังคงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับ SEANF ไปจนกว่าจะมีมาตรการป้องกันที่เพียงพอและยั่งยืน และสถาบันสิทธิที่เป็นสมาชิก SEANF จะยังคงทำหน้าที่เป็นหน่วยเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ภายใต้หลักการปารีส SEANF ยังได้เน้นย้ำความจำเป็นในการเป็นหุ้นส่วนที่เข้มแข็งระหว่างภาครัฐบาล องค์กรภาคประชาสังคม และกลุ่มแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน เพื่อให้มั่นใจว่าความพยายามต่างๆ จะมีความครอบคลุมและตอบสนองต่อแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานตลอดจนสมาชิกในครอบครัว

### ๓.๕ เรื่องอื่นๆ

๓.๕.๑ Komnass HAM แจ้งความสืบหน้ากำหนดการการประชุมเชิงปฏิบัติการกับ สถาบัน Raoul Wallenberg (RWI) จำนวน ๒ กิจกรรม ได้แก่

(๑) เรื่อง Human Rights City เปลี่ยนสถานที่จัดจากเดิมที่เมืองปัวร์วาร์ตา เป็นกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ ๔ - ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

(๒) เรื่อง Extra-Territorial Obligations (ETOs) ซึ่งกำหนดการเดิมจะจัด ณ กรุงดิลี ประเทศติมอร์ เลสเต ที่ประชุมเห็นชอบให้ กสม.ในฐานะประธาน SEANF คนต่อไปพิจารณาเป็นผู้ดำเนินการประสานกับสมาชิก SEANF เกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรมดังกล่าว ทั้งหัวข้อการประชุม สถานที่ และช่วงเวลาจัดการประชุม



๓.๕.๒ รายงานเรื่อง South East Asia National Human Rights Institutions Forum Baseline Paper on the Rights of Older Persons in South East Asia

- นาง Karen Gomez-Dumpit กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ ซึ่งรับผิดชอบเรื่องสิทธิผู้สูงอายุ ได้จัดทำร่างรายงานการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเน้นเฉพาะประเทศสมาชิกทั้ง ๖ ประเทศของ SEANF ซึ่งนับเป็นการต่อยอดการดำเนินการของ SEANF นับตั้งแต่ที่ได้มีการรับรองแถลงการณ์ในเรื่องสิทธิผู้สูงอายุ (SEANF Statement on Older Persons) ในการประชุมประจำปีครั้งที่ ๑๓ ของ SEANF เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๙ ณ กรุงเนปิดอว์ ประเทศเมียนมา การดำเนินการต่อไปของร่างรายงานดังกล่าว CHRP จะจัดส่งเค้าโครงคำถามเพื่อขอให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนให้ข้อมูลสำคัญในเรื่องผู้สูงอายุ และส่งกลับไปยัง CHRP เพื่อรวบรวมจัดทำเป็นรายงานอย่างเป็นทางการต่อไป โดยกล่าวว่า หากเป็นไปได้ กระบวนการเหล่านี้ควรจะสามารถดำเนินการเสร็จสิ้นและรับรองเอกสารได้ในช่วงการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ ซึ่ง กสม. คาดว่าจะจัดภายในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ หรือหากไม่สามารถแล้วเสร็จได้ทัน ก็จะมีการดำเนินการในช่วงการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ ต่อไป

๓.๖ การส่งมอบการเป็นประธาน SEANF ให้แก่ กสม.ไทย

- ประธาน กสม. ได้เข้ารับหน้าที่การเป็นประธาน SEANF ต่อจากประธานสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ โดยมีผลนับจากนี้ไปจนเสร็จสิ้นการประชุมประจำปีครั้งที่ ๑๕ ที่กรุงเทพฯ ในการนี้ ประธาน กสม. ได้มีถ้อยแถลงแสดงความชื่นชมการทำหน้าที่ประธาน SEANF ของ CHRP ว่าภายใต้การนำของ CHRP ได้ทำให้เกิดความก้าวหน้าอย่างดียิ่งในเรื่องการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ตามแผนยุทธศาสตร์ฉบับปัจจุบันของ SEANF โดยได้มีการทบทวนกฎระเบียบที่จำเป็นสำหรับการจัดตั้งสำนักงานเลขานุการถาวรของ SEANF โดยในปีที่ผ่านมา สมาชิก SEANF ได้หารือถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนหลายเรื่องที่เป็นปัญหาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการโยกย้ายถิ่นฐาน (Migration) ซึ่ง SEANF ได้จัดทำเอกสาร ๒ ฉบับเพื่อแสดงท่าทีร่วมกันของสมาชิก SEANF ในฐานะที่เป็นองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาค ซึ่งความก้าวหน้าเหล่านี้จะเกิดขึ้นมิได้หากปราศจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิก SEANF ทั้งหลาย ทั้งนี้ กสม. หวังว่าจะยังคงได้รับความร่วมมือด้วยดีเช่นนี้ต่อไปในระหว่างการรักษาที่เป็นประธาน SEANF ของ กสม.

- นอกจากนี้ ประธาน กสม. ยังกล่าวว่า การเป็นประธาน SEANF ของ กสม. ไม่เพียงแต่จะเป็นเกียรติต่อตนเอง แต่ยังหมายความว่า ความภาคภูมิใจของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทุกคน ตลอดจนบรรดาเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กสม. อีกด้วย โดยประธาน กสม. ให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติหน้าที่นี้ให้ดีที่สุด ในปีหน้า กสม. มีแผนว่าจะดำเนินการสานภารกิจต่างๆ ที่ยังไม่แล้วเสร็จต่อไปให้เรียบร้อย ขณะเดียวกันก็จะริเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ ที่มาจากความเห็นพ้องร่วมกันของสมาชิก SEANF กสม. ยินดีรับฟังข้อเสนอแนะตลอดจนความคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ ที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ SEANF ก้าวไปข้างหน้า และกสม. หวังว่าการทำงานร่วมกันจะสามารถเสริมสร้างความแข็งแกร่ง และส่งเสริมบทบาทของ SEANF ในฐานะเป็นกลไกความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ โดยภายหลังการประชุมประจำปีสิ้นสุดลง กสม. จะเตรียมความพร้อมสำหรับการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กสม. จะประสานงานและหารือกับสมาชิกต่อไป

สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ  
ธันวาคม ๒๕๖๐